

Asia: VN/20721/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon pidentämistä koskevasta muutoksesta? (TTL 5 luku)

-

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista muutoksista? (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

-

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan määrittelystä? (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

-

Lausuttavaa TTL 5 ja 6 luvun muutosten vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiisiin edellytyksiin? (TTL 2 ja 2 a luku sekä 14 luvun 1 c §)

-

Lausuttavaa työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopumisesta? (TTL 4 luku)

Hallitusohjelman osassa 4.3, "Työhön kannustava sosiaaliturva," on linjattu tavoite sosiaaliturvan uudistamisesta niin, että järjestelmä olisi selkeämpi ja kannustavampi työllisyyden näkökulmasta. Yksi keskeinen ehdotus on kannustaa työttömiä hakeutumaan kokopäivätyöhön poistamalla työttömyysturvan suojaosat. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että työttömyysetuuden sovittelussa ei enää otettaisi huomioon niin kutsuttua suojaosaa, eli sitä osaa tuloista, joka ei vaikuta soviteltavan työttömyysetuuden määrään. Lisäksi lapsikorotukset, jotka maksetaan työttömyysetuuksissa, ehdotetaan poistettaviksi.

Hallituksen esityksessä työttömiä kannustetaan kokopäivätyöhön poistamalla työttömyysturvan suojaosat. Live-säätiön mukaan tämä on merkittävä heikennys erityisesti täsmätyökykyisille, jotka pääsääntöisesti tekevät osa-aikaista tai kausiluontoista työtä.

Live-säätiö katsoo, että on tärkeää edistää sellaisten henkilöiden mahdollisuuksia hyödyntää työkykyään, jotka eivät pysty tekemään kokoaikaista työtä, sen sijaan että heikennetään näitä mahdollisuuksia leikkaamalla työttömyysturvan suojaosa.

Suojaosan poiston seurauksena täsmätyökykyisten ihmisten taloudelliset kannustimet heikkenevät, mikä voi johtaa siihen, etteivät he pysty vaikuttamaan oman taloudellisen asemaansa. Tämä heikentää entisestään heidän mahdollisuuksiansa kiinnittyä suomalaiseen yhteiskuntaan työtä tekemällä, mistä seuraa merkittävä syrjäytymisriski.

Nykyisen suojaosan taso mahdollistaa sen, että lyhyitäkin työtehtäviä on kannattanut ottaa vastaan. On riski, että suojaosan poisto nostaa merkittävästi kynnystä hakeutua lyhyisiin työtehtäviin/-suhteisiin ja ohjaa tätä kohderyhmää perustoimeentulotuen varaan.

Live-säätiö näkee, että osa-aikaisen ja lyhytkestoisen työn tekemisen helpottaminen työttömyysetuuden suojaosan avulla on kannatettavaa myös siksi, että se pitää ihmisen osittain kiinni työmarkkinoilla ja mahdollistaa pysyvän työllistymisen myöhemmin. Tästä syystä työttömyysetuudella oleville täsmätyökykyisille tulisi antaa mahdollisuus hyödyntää työkykyään taloudellisesti turvattuna, ilman suojaosan poistoa. On myös tärkeä huomioida, että ihmisten työkyky voi vaihdella elämän eri vaiheissa. Näin ollen olisi kohtuullista, että käytössä olevan työkyvyn hyödyntäminen olisi aina taloudellisesti kannatettavaa. Inhimillisestä näkökulmasta suojaosan poistaminen lisää taloudellista epävarmuutta ja sosiaalista eriarvoisuutta, kun täsmätyökykyiset menettävät entistä suuremman osan tuloistaan.

Live-säätiö kannattaa suojaosan säilyttämistä.

1) Täsmätyökykyinen on henkilö, jolla on käytössä osa työkyvystään ja ennen kaikkea halu ja motivaatio työkykynsä käyttämiseen. Täsmätyökykyisyydelle ei ole olemassa yhtenäistä määritelmää, vaan se käsittää monipuolisen ihmisjoukon.

Täsmätyökykyisiä voivat olla kehitysvammaiset, pitkäaikaissairaat, vakavasta sairaudesta toipuvat henkilöt, elämänkriisin kokeneet, erityistä tukea tarvitsevat, pitkäaikaistyöttömät, sekä henkilöt, joiden työ- ja toimintakyky on alentunut vamman, sairauden tai sosiaalisten syiden vuoksi. Olennaista on, että ihminen kyllä pystyy työskentelemään, jos työtehtäviä tai työaikoja vain mukautetaan yksilöllisesti, ja työtä mukauttamalla työkyvyn alentuma ei useinkaan vaikuta heidän työpanokseensa. Periaatteessa kuka tahansa meistä voi siis olla jossain vaiheessa elämää täsmätyökykyinen, eli täsmätyökyky voi koskettaa meistä jokaista.

Joidenkin tutkimusten mukaan Suomessa on tällä hetkellä 65 000 täsmätyökykyistä ihmistä, jotka ovat työelämän ulkopuolella. Suurin osa heistä haluaisi tehdä töitä ja myös kykenisi siihen, jos työtehtäviä mukautettaisiin tarvittaessa heille sopivaksi. Yhteiskunnassamme on siis valtava käyttämätön potentiaali ja joukko ihmisiä, jotka pitäisi saada mukaan työelämään.

Lausuttavaa lapsikorotusten poistamisesta? (TTL 6 ja 7 luku)

Live-säätiön mukaan lapsikorotuksen poisto ei tue lapsiperheitä, vaan muutos vaikuttaa lapsiperheköyhyyden lisääntymiseen ja riskinä on ylisukupolvisen syrjäytymisen kasvu. Erityisesti lapsikorotuksen poisto vaikuttaa niihin lapsiperheisiin, joissa työssäkäyvä/-t vanhemmat ovat täsmätyökykyisiä.

On riski, että lapsikorotusten poistaminen asettaa osan alaikäisistä lapsista epätasa-arvoiseen asemaan, heikentää heidän tulevaisuusnäkömiään ja lisää syrjäytymistä.

Lausuttavaa omavastuuajan pidentämisestä? (TTL 5 ja 7 luku)

-

Lausuttavaa esityksen taloudellisista ja kansalaisvaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Leikkaukset voivat aiheuttaa useita heikentäviä vaikutuksia julkiseen talouteen, kuten julkisten sosiaali- ja terveystaloudellisten palveluiden lisääntyvänä tarpeena, talouskasvun hidastumisena kulutuksen vähentyessä, tuloerojen kasvaessa sosiaalisten jännitteiden ja epätasa-arvon lisääntymisenä, mikä voi vaikuttaa yhteiskuntarauhaan. Ne voivat vähentää ihmisten mahdollisuuksia koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen, mikä rajoittaa tulevaisuudessa työvoiman saatavuutta, jolla on vaikutuksia kansantalouteen pitkällä aikavälillä.

Hallituksen esittämät leikkaukset saattavat heikentää työllisyyttä lisäämällä tukea tarvitsevan työvoiman passivoitumista, jolloin heidän työkykynsä heikkenee entisestään, mikä hidastaa tai estää työllistyminen kokonaan.

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin)? TE-hallinnon henkilöstöä edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti TTL 14 luku 1 c §:n osalta.

-

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

-

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

-

Muuta lausuttavaa esityksestä?

-

Pajulahti Marja
Live-säätiö sr